

מבוא

שתייה מופרזת של אלכוהול היא בעיה חמורה בכל שכבות גיל, אך היא עשויה להיות חמורה במיוחד בקרב בני נוער. ראשית, אלכוהול נחשב לסם חוקי אשר שעלול לגרום להתמכרות. שנית, מדובר בחומר פסיכו-אקטיבי, במובן שיש לו השפעה על התודעה, יכולת המוטורית והתנהגות. אדם תחת השפעת אלכוהול נמצא במצב של כושר שיפוט לקוי ואובדן שליטה, ולעתים התנהגותו מסוכנת לעצמו ולאחרים. אלכוהול קשור למעורבות בתאונות דרכים, קטטות ובריונות, שימוש בסמים, אובדנות ועוד. כמו כן, במקרה של שתייה בקרב בני נוער, נצפתה פגיעה בהתפתחות של אזורים מוחיים אשר אחראיים על זיכרון (שלג מי-עמי, 2009; צוברי, 2008).

בנוסף, בשני מחקרי אורך שנערכו בארצות הברית ואוסטרליה, החוקרים ניסו לבחון האם שתיית אלכוהול בגיל צעיר (בקרב בני נוער) עשויה לנבא הפרזה בשתיית אלכוהול בגיל בוגר. כפי ששיערו החוקרים, הממצאים של מחקר גילו כי גיל הנבדקים במועד שתיית האלכוהול הראשון – ובאופן ספציפי, שתיית אלכוהול לפני גיל 18, ניבאה באופן מובהק שתייה מופרזת בבגרות. קשר זה נמצא גם כאשר החוקרים שלטו במשנים אחרים אשר עשויים לנבא הפרזה בשתיית אלכוהול (Liang, & Chikritzhs, 2015).

סקירת הספרות הנוכחית מתמקדת בשתיית אלכוהול בקרב בני נוער בארץ ובעולם, וכיצד המדינה מנסה להתמודד עם תופעה זו, בדגש על פעולות מניעה והתערבות.

לצריכת אלוהול יש השפעה רבה מבחינה בריאותית, פסיכולוגית וחברתית. אלוהול נחשב לסם חוקי אשר שעלול לגרום להתמכרות. מדובר בחומר פסיכו-אקטיבי, במובן שיש לו השפעה על התודעה, יכולת המוטורית והתנהגות. כמו כן, אדם תחת השפעת אלוהול נמצא במצב של כושר שיפוט לקוי ואובדן שליטה, ולעתים התנהגותו מסוכנת לעצמו ולאחרים. הדו"ח של משטרת ישראל (2016) חושף כי הגזמה בצריכת אלוהול עשויה להוביל לפציעות, תאונות דרכים ונזקים עקיפים אשר נוצרים בעקבות כמות גבוהה של אלוהול בדם כגון הרעלה. נשים הרוות אשר צורכות אלוהול עשויות לסבול מפגיעות התפתחותיות בעובר, מכיוון שהאלוהול מועבר מהאם לעובר, פגיעה אשר נקראת "תסמונת אלוהול עוברית".

מבחינת ההשלכות השליליות של האלוהול, ניתן למצוא במחקרים כי אלוהול קשור למעורבות בתאונות דרכים, קטטות ובריונות, שימוש בסמים, אובדנות ועוד. כמו כן, במקרה של שתייה בקרב קטינים, נצפתה פגיעה בהתפתחות של אזורים מוחיים אשר אחראיים על זיכרון (שלג מי-עמי, 2009; צוברי, 2008).

מבחינת הגורמים לשתייה, ניתן למצוא גורמים תורשתיים וסביבתיים. למשל, נמצא שתכונות כגון אימפולסיביות קשורות לצריכת אלוהול גבוהה יותר. כמו כן, הסביבה המשפחתית נמצאה כגורם משפיעה ביותר, כאשר סביבה משפחתית שיש בה מתח, עימותים וריבים עשויה להוביל להסתברות גבוהה יותר של שתית אלוהול (צוברי, 2008).

החוקרים מניחים כי צריכת אלוהול מתרחשת בדרך כלל בגיל הנוער, בתקופת ההתבגרות (ברנע, רהב, טייכמן, 1990). כמו כן, החוקרים מניחים כי בקרב מתבגרים, השימוש באלוהול אינו תוצאה של תהליכים אבנורמליים אלא כתוצאה מתהליכים פסיכולוגיים-חברתיים. כמו כן, מניחים כי ניתן להסביר את השימוש באלוהול באופן דומה לשימוש בחומרים פסיכו-אקטיביים אחרים כגון סמים (ברנע, רהב, טייכמן, 1990). במודל אותו הציעו על מנת להסביר צריכת אלוהול בקרב בני נוער, ברנע ועמיתיו (1990) התייחסו למספר גורמים: 1. גורמים אישיותיים כגון רמת חרדה, נטייה לקחת סיכונים ועוד 2. מאפיינים קוגניטיביים – בעיקר עמדות כלפי השימוש באלוהול וחומרים אחרים 3. גורמים בין אישיים כגון השפעת החברים וההורים 4.